Siseministri määruse „Kodanikuühiskonna Nupukate Lahenduste starditoetuse ja inkubaatoritoetuse tingimused ja kord“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määrus kehtestatakse riigieelarve seaduse § 53[1] lõike 1 ja § 55[1] lõike 2 alusel. Määrusega reguleeritakse Nupukate Lahenduste (edaspidi *NULA*) programmi raames ühiskondlike algatuste ja sotsiaalse innovatsiooni projektide toetamise starditoetuse ja inkubaatoritoetuse andmise, taotlusvooru läbiviimise, toetuse taotlemise, taotluse menetlemise, toetuse kasutamise, aruandluse ning toetuse tagasinõudmise tingimusi ja korda.

Käesoleva määrusega luuakse terviklik õiguslik raamistik NULA programmi rakendamiseks, hõlmates nii starditoetuse kui inkubaatoritoetuse andmise tingimusi ja korda. Olulise uuendusena sätestatakse määruses inkubatsioonitoetus. Sellega ei looda uut toetusmeedet, vaid kehtestatakse rakenduspartneri valiku tingimused ja kord avatud projektipõhise taotlusvooru läbiviimiseks. Määrusega soodustatakse sotsiaalset innovatsiooni ja toetatakse ühiskondlikke algatusi probleemide lahendamiseks, mis Eesti ühiskonna ees seisavad. Toetuse tulemuseks on tegevusmudelid ja ettevõtmised, mis aitavad neid probleeme lahendada ning kogukondlikku sidusust ja heaolu parandada, tehes seda mõjusalt ja jätkusuutlikult.

Eelnõus määratakse kindlaks toetuse taotlemise ja menetlemise tingimused, sealhulgas nõuded taotlejale ja taotlusele, kulude abikõlblikkuse tingimused, toetatavad tegevused ning järelevalve ja aruandluse kord. Eraldi nähakse ette erisused inkubaatoritoetuse andmiseks. Toetust annab sihtasutus Kodanikuühiskonna Sihtkapital (KÜSK), kes vastutab ka taotlusvooru läbiviimise, taotluste hindamise ja toetuse kasutamise kontrollimise eest.

Toetada saab projekte, mida viiakse ellu eesmärgiga lahendada Eesti ühiskonna teravaid probleeme. Sihtrühma kuuluvad organisatsioonid, kes pakuvad sotsiaalseid uuendusi ja jätkusuutlikke lahendusi, edendades kogukondlikku heaolu, sidusust ning aktiivsust. Starditoetuse taotleja peab olema läbinud edukalt NULA inkubaatori.

Eelnõul on positiivne mõju sotsiaalsele innovatsioonile, kogukondade heaolule, arengule ja ühiskonna sidususele. Toetuse abil ellu viidud projektide kaudu aidatakse lahendada ühiskonna prioriteetseid probleeme, suurendatakse kodanikuühiskonna suutlikkust ning luuakse uusi koostöövorme avaliku ja erasektori ning kodanikuühiskonna vahel.

Eelnõuga täiendatakse seni kehtinud määrust „Kodanikuühiskonna nupukate lahenduste starditoetuse tingimused ja kord“, mis tunnistatakse kehtetuks. Kõige olulisem muudatus võrreldes seni kehtinud määrusega on inkubaatoritoetuse regulatsiooni lisamine, mis sisaldab inkubatsiooniprogrammi erinõudeid ning rakenduspartneri valiku tingimusi ja korda.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja koostas Siseministeeriumi nõunik Kristjan Ots (kristjan.ots@siseministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud

Siseministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Heli Simson (heli.simson@siseministeerium.ee).

Eelnõu ja seletuskiri toimetatakse keeleliselt pärast EIS kooskõlastusringi.

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga, Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

2. Eelnõu eesmärk

Eelnõu eesmärk on toetada uuenduslike ühiskondliku mõjuga lahenduste ellukutsumist Eesti ees seisvatele probleemidele. NULA starditoetusel ja inkubaatoritoetusel põhinev programm on kujunenud oluliseks sotsiaalse innovatsiooni arendamise platvormiks, mille kaudu saavad ühiskondlikud algatused arendada oma ideid elujõulisteks lahendusteks ning testida nende rakendatavust praktikas.

Määrusega tagatakse terviklik regulatsioon, mis hõlmab nii starditoetuse kui inkubaatoritoetuse andmise tingimusi ja korda, tagades seeläbi läbipaistvuse ja taotlejate võrdse kohtlemise. Riigieelarve seaduse § 53^1 lõike 1 kohaselt kehtestab minister määrusega tingimused ja korra ministeeriumi valitsemisala vahendite arvelt riigisisese projektipõhise toetuse andmiseks avatud taotlusvoorus. Määruses sätestatakse toetuse andmise ja reeglid, mis tagavad riigieelarve vahendite läbipaistva ja eesmärgipärase kasutamise. Eelnõu parandab õigusselgust toetuse sihtrühma jaoks. Eelnõuga ei panda ettevõtjatele, inimestele ega vabaühendustele uusi kohustusi ning nende halduskoormus ei suurene, halduskoormuse tasakaalustamise reegel ei rakendu.

Toetuse andmine on seotud arengukava „Sidus Eesti 2021–2030“ ja selle programmi „Kogukondlik Eesti 2025–2028“ eesmärkide täitmisega.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb **9 peatükist ja 33 paragrahvist**. Eelnõu ülesehitus on järgmine:

- 1. peatükk „Üldsätted“ (§-d 1–4);
- 2. peatükk „Toetuse andmise alused“ (§-d 5–7);
- 3. peatükk „Nõuded taotlejale ja taotlusele“ (§-d 8–10);
- 4. peatükk „Taotlusvooru avamine, taotluse esitamine ja menetlemine ning taotluse kohta otsuse tegemine“ (§-d 11–15);
- 5. peatükk „Toetuse maksmise tingimused, aruandlus ja tagasinõudmine“ (§-d 16–20);
- 6. peatükk „Poolte õigused ja kohustused“ (§-d 21–22);
- 7. peatükk „Inkubaatoritoetus“ (§-d 23–31);
- 8. peatükk „Vaidemenetlus“ (§ 32);
- 9. peatükk „Rakendussätted“ (§ 33).

Võrdluses seni kehtinud määrusega „Kodanikuühiskonna nupukate lahenduste starditoetuse tingimused ja kord“ on määruses uus 7. ptk „Inkubaatoritoetus“, mis koosneb üheksast paragrahvist ja sätestab inkubaatoritoetuse andmisel rakendatavad erisused võrreldes starditoetusega. Inkubaatoritoetus on tagastamatu toetus organisatsioonile, kes viib ellu NULA inkubatsiooniprogrammi ning selle tugitegevused. Inkubaatoritoetuse taotlusvoorus leitakse üks rakenduspartner, kes suudab kõige paremini tagada programmi eesmärkide saavutamise. Sellest tulenevalt nähakse määruses ette, et toetust saab pingerea alusel kõrgeima koondhinde saanud taotleja.

Eelnõu 1. peatükk. Üldsätted

Selles peatükis sätestatakse määruse reguleerimis- ja kohaldamisala, toetuse andja, toetuse andmise eesmärk ja tulemus ning käsitletakse vähese tähtsusega abi sätteid.

Paragrahviga 1 kehtestatakse määruse reguleerimisala. Määrusega reguleeritakse toetuse andja eelarvelistest vahenditest sotsiaalset innovatsiooni ja uute ühiskondlike algatuste elluviimist toetava taotlusvooru läbiviimise, toetuse taotlemise, taotluse menetlemise, toetuse andmise ja tagasinõudmise tingimusi ja korda.

Paragrahvi 1 lõikes 2 sätestatakse, et määrust ei kohaldata Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 2023/2831 (milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes) (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023) (edaspidi *VTA määrus*) artikli 1 lõike 1 punktides a–f sätestatud juhtudel. See on vajalik, et oleks üheselt selged välistused.
VTA määruse artikli 1 lõike 1 punktides a–f sätestatud juhud on:

- kalandus- ja vesiviljelusvaldkonnas tegutsevad ettevõtjad;
- ettevõtjad, kes tegutsevad põllumajandustoodete esmase tootmisega;
- ettevõtjad, kes tegutsevad põllumajandustoodete töötlemise ja turustamisega;
- eksport kolmandatesse riikidesse või Euroopa Liidu liikmesriikidesse;
- kodumaiste kaupade ja teenuste kasutamine impordi asemel.

Paragrahviga 2 sätestatakse toetuse andmise eesmärk ja tulemus.

Taotlusvooru eesmärk on soodustada sotsiaalset innovatsiooni ning toetada selliste projektide loomist ja elluviimist, mis aitavad lahendada Eesti ühiskonna probleeme. Starditoetuse abil aidatakse ellu viia NULA inkubaatori programmi edukalt läbinud ideid ja lahendusi, võimaldades neid rakendada praktikas ning pakkudes tuge nende arendamiseks ja juurutamiseks. Inkubaatoritoetuse eesmärk on leida partnerorganisatsioon ja tagada tema tegevus inkubatsiooniprogrammi ja selle tugitegevuste läbiviimiseks, mitte toetada paralleelselt mitut rakenduspartnerit ega mitut eraldiseisvat programmi.

Toetuse tulemusena arendatakse jätkusuutlikke ja mõjusaid lahendusi, mis aitavad leevendada ühiskondlikke probleeme ning tugevdada kogukondlikku sidusust ja heaolu. Programmi raames

loodud lahendused soodustavad ühiskondlikku ja kogukondlikku aktiivsust ning kaasatust, suurendades ühtlasi nende võimekust luua püsivat positiivset mõju ühiskonnas. NULA starditoetus on Eestis ainulaadne toetusvõimalus, mille abil saavad vabaühendused ühiskonnas mitmetahulisi probleeme lahendada. NULA inkubaatorist on hoo sisse saanud mitmed teravaid ühiskondlikke probleeme lahendavad algatused, näiteks Asendusõpetajate programm (MTÜ ASÕP), mis viib omavahel kokku kvalifikatsiooniga aineõpetaja ja kooli, kus aineõpetajat vajatakse. See lahendus aitab leevendada kvalifitseeritud õpetajate puudust ning vähendab kvaliteedilõhet maa- ja linnakoolide vahel.

Paragrahviga 3 nimetatakse toetuse andjaks sihtasutus Kodanikuühiskonna Sihtkapital (edaspidi *KÜSK* või *toetuse andja*), kes menetleb toetuse taotlusi (edaspidi *taotlus*), teeb toetuse väljamakseid ja teostab järelevalvet toetuse kasutamise üle. Toetuse andja vastutab taotlusvooru väljakuulutamise ja koordineerimise eest, teavitab toetuse saamise võimalusest, menetleb esitatud taotlust ning otsustab, kas taotlus rahuldada või mitte jne. Toetuse andja täpsem õiguste ja kohustuste loend on toodud §-s 22.

Paragrahviga 4 sätestatakse täpsemalt vähese tähtsusega abi andmisega seonduv.

Kui määruse alusel antav toetus liigitub vähese tähtsusega abiks, siis järgitakse toetuse andmisel kohustusi ja nõudeid, mis tulenevad konkurentsiseaduse 6. peatükist ning VTA määrusest. Toetuse andja peab kontrollima, kas toetus on vähese tähtsusega abi, tehes seda taotlusepõhiselt. Toetuse andja analüüsib, kas tegemist on majandusliku eelise ja konkurentsi moonutamisega. Vähese tähtsusega abi andmisel tuleb muu hulgas jälgida, et ühele taotlejale antava vähese tähtsusega abi kogusumma ei ületaks mis tahes kolme aasta pikkuse ajavahemiku jooksul 300 000 eurot. Alates 1. jaanuarist 2024 tõusis vähese tähtsusega abi ülemmäär 300 000 euroni taotleja kohta kolme aasta jooksul, mis tähendab, et ülemmäära arvestatakse jooksvalt abi andmise kuupäevast kolm aastat tagasi[1].

Lisaks on oluline tähele panna, et vähese tähtsusega abi andmisel peab toetuse andja säilitama toetuse andmisega seotud dokumente kümme aastat.

2. peatükk. Toetuse andmise alused

Paragrahviga 5 sätestatakse toetatavad tegevused.

Toetusega toetatakse tegevusi, mis otseselt aitavad arendada sotsiaalset innovatsiooni ja lahendada Eesti ühiskonna teravaid probleeme. Taotlejad saavad rahastuse abil uuenduslikku ideed või lahendust esmaselt rakendada ja katsetada ning seejärel seda ellu viia ja laiendada, samuti hinnata projekti sihtrühmaga koostöös lahenduse tõhusust ja seda kohandada, et parandada lahenduse sobivust sihtrühmale, ning katsetada ja täiustada lahendust tehniliselt või metoodiliselt. Lisaks toetatakse kestliku tegevusmudeli väljatöötamist, näiteks finants- ja

[1] Vähese tähtsusega abi. Rahandusministeerium. https://www.fin.ee/riigihanked-riigiabi-osalused/riigiabi/vahese-tahtsusega-abi.

tegevusplaani koostamist, et rakendada lahendust pikaajaliselt, luua strateegilisi partnerlusi ning arendada koostöövõrgustikke.

Toetusega on võimalik katta näiteks lahenduse arendamisega seotud ja vajalikud turundus- ning kommunikatsioonitegevused, sealhulgas tegevusmudeli või lahenduse tutvustamine sihtrühmale või avalikkusele või sihtrühma kaasamine ja teadlikkuse suurendamine lahenduse eesmärkidest ja kasust. Abikõlblikud on ka ekspertide kaasamisega seotud kulud ja koolitused projektimeeskonna võimekuse kasvatamiseks ning kulud, mis toetavad lahenduse mõju hindamist ja selle tulemuste analüüsi. Toetusega saab toetada tehnoloogia- või loovlahenduste väljatöötamist, sealhulgas arendada eri digitööriistu ja -platvorme, mis toetavad lahenduse rakendamist. Kõik toetatavad tegevused peavad olema otseselt seotud lahenduse eesmärkide saavutamisega ning aitama tagada projekti jätkusuutlikkust ja mõju.

Varasematel aastatel on starditoetuse abil loodud näiteks digitaalne andmevahetusplatvormi prototüüp (EatB4) ja tarkvara prototüüp kasutusmugava videosuhtluse platvormi pakkumiseks, et vähendada põlvkondade vahelist sotsiaalset distantseerumist ning ühendada digioskamatud eakad, nende lähedased ja hoolekandeasutused ühtseks tervikuks (PEVICO). Samuti on toetust kasutatud kodulehe loomiseks (Digiõps MTÜ, Arusaamise Agentuur MTÜ), turundus- ja koolitusmaterjali väljatöötamiseks (Digiõps MTÜ, Arusaamise Agentuur MTÜ) või veebirakenduse arendamiseks (MTÜ Logopesa).

Paragrahviga 6 reguleeritakse kulu abikõlblikkust.

Lõike 1 kohaselt on abikõlblik kulu, mille on teinud toetuse saaja projekti abikõlblikkuse perioodil ja mis vastab projekti eesmärkidele ning on vajalik, põhjendatud ja otseselt seotud projekti elluviimisega. Tegemist on kulu abikõlblikuks lugemise üldpõhimõttega.

Lõigetes 2 ja 3 on määratletud abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud, et tagada toetuse vahendite sihipärane ning tõhus kasutamine. Abikõlblikud kulud hõlmavad kavandatud tegevuste elluviimisega otseselt seotud kulusid, sealhulgas tööjõukulusid, mis on tööandja kohustuseks (näiteks palk proportsionaalselt projekti heaks töötatud ajaga, puhkusetasu vastavalt seaduses sätestatule, teenistusest või töölt vabastamise, töölepingu või teenistussuhte lõpetamise ja muud seadusest tulenevad hüvitised proportsionaalselt palgaga, seadusest tulenev lähetuse või töö- ja ametiülesande täitmisega seotud kulu)[2], ekspertide tasusid, ürituste ja koolituste korraldamise kulusid, analüüside ja strateegiate koostamist ning kommunikatsiooni- ja teavitustegevusi. Mitteabikõlblike kulude hulka kuuluvad muu hulgas maa ja kinnisvara soetamine, finantskulud, viivised ja trahvid, huvide konfliktiga seotud tehingud ning juba teisest projektist rahastatud kulud. Selged juhised aitavad vältida väärkasutust, tagades avalike vahendite tõhusa ja eesmärgipärase kasutamise.

Lõike 4 eesmärk on vältida huvide konflikti projekti kavandamisel ja elluviimisel ning selles sätestatakse eraldi otsustuskord nende tasuliste tehingute jaoks, mis seonduvad juhtorgani liikmetega ja seotud isikutega.

[2] Vt https://www.riigiteataja.ee/akt/105072023254?leiaKehtiv.

Lõike 5 järgi peavad kõik kulud olema tõendatud asjakohaste raamatupidamisdokumentidega, nagu arved või samaväärse tõendusväärtusega dokumendid, et tagada kulutuste läbipaistvus ja kontrollitavus.

Paragrahviga 7 sätestatakse abikõlblikkuse periood.

Lõike 1 kohaselt on projekti abikõlblikkuse periood ajavahemik, mille kestel tehakse projekti tegevusi ja tekivad projekti kulud. Kuupäevadega määratletud abikõlblikkuse periood esitatakse konkreetse taotlusvooru tingimustes.

Lõike 2 kohaselt ei saa abikõlblikkuse perioodi üldjuhul pikendada. Erandjuhul ja tingimusel, et pikenduse taotlus on esitatud aegsasti, võib KÜSK pikendada abikõlblikkuse perioodi kuni üheks kuuks. Toetuse saajal ei ole õigust nõuda, et abikõlblikkuse perioodi pikendatakse. Taotlusvooru avamisel kehtestatakse abikõlblikkuse periood ajaliselt piisavalt pikana, et taotlusvooru eesmärki täitvad tegevused saaks selleks eraldatud toetuse abil mõistliku aja jooksul ellu viia.

3. peatükk. Nõuded taotlejale ja taotlusele

Paragrahviga 8 sätestatakse, kes kvalifitseerub toetuse taotlejaks.

Toetuse taotlejaks võib olla Eestis registrisse kantud mittetulundusühing või sihtasutus, mis ei ole ettevõtja ega ettevõtjate ühendus, avalik-õiguslik juriidiline isik, ametiühing, kutseliit, erakond ega erakonna sidusorganisatsioon. Samuti ei tohi taotleja olla riigi ega kohaliku omavalitsuse ega eelmises lauses nimetatud üksuse valitseva mõju all. Muu hulgas on välistatud äriühingud, riigi või kohaliku omavalitsuse asutatud ja nende kontrolli all olevad mittetulundusühingud ja sihtasutused või nendest moodustatud võrgustikud ja katusliidud ning avalik-õiguslikud juriidilised isikud.

Õigusmõiste „valitsev mõju“ sisustamisel lähtutakse konkurentsiseaduse § 2 lõikes 4 sätestatust, kohaldades seda käesoleva määruse sisu ja selle rakendamisega seotud juriidiliste isikute liikide kontekstis.[3]

Paragrahviga 9 sätestatakse, millistele nõuetele peab taotleja vastama. Taotleja peab vastama teatud tingimustele, mille alusel tuvastatakse, kas taotleja on usaldusväärne ning kas tal on olemas tegevuste elluviimiseks vajalik suutlikkus ja valdkondlik pädevus, sealhulgas võime korrektselt asjaajamist korraldada ja oma kohustusi täita.

[3] KonkS § 2 lg 4: „Valitsev mõju on võimalus ühe või mitme ettevõtja poolt ühiselt või ühe või mitme füüsilise isiku poolt ühiselt teise ettevõtja aktsiate või osade omamise kaudu, tehingu või põhikirja alusel või muul viisil otseselt või kaudselt mõjutada teist ettevõtjat, mis võib seisneda õiguses:
1) oluliselt mõjutada teise ettevõtja juhtorganite koosseisu, hääletamist või otsuseid või
2) kasutada või käsutada teise ettevõtja kogu vara või olulist osa sellest.“

Taotleja peab olema suuteline kavandatud tegevust läbi viima. Taotlejal ei tohi olla majandusaasta aruande esitamise võlga, KÜSK-iga sõlmitud riigieelarvelise toetuse lepingu või tingimuste rikkumist ega kehtivaid kohustusi toetuse andja ees. Majandusaasta aruannete esitamise kontrollimine võib näidata toetuse andjale, et taotlejal on probleeme oma kohustuste täitmise ja aruandlusega või ta väldib aruannete esitamist tahtlikult. Majandusaasta aruande esitamist kontrollitakse äriregistrist.

Taotlejal ei tohi olla riiklike maksude ja maksete võlga, välja arvatud juhul, kui see võlg on täies ulatuses ajatatud. Kuna eesmärk on toetada taotlejat, kellel ei ole riigi ees rahalist võlga, on see nõue vajalik. Kui taotlejal on maksu- või maksevõlad, mis ei ole ajatatud, pole nimetatud nõue täidetud. Teavet maksuvõla olemasolu kohta saadakse Maksu- ja Tolliametilt. Maksukorralduse seaduse § 27 lõike 1 punktide 4 ja 5 järgi on maksuvõla ning ajatatud maksuvõla andmed avalik teave, mida maksuhaldur võib igaühele avaldada ilma maksukohustuslase nõusoleku ja teadmiseta.

Juhul kui taotleja on varem saanud riigieelarvest, Euroopa Liidu või muudest vahenditest toetust, mis on kuulunud tagasimaksmisele, saab ta toetust üksnes juhul, kui kõik tagasimaksed on tehtud määratud tähtajaks ja nõutud summas. See on vajalik selleks, et vältida olukorda, kus riik toetab taotlejat, kes ei täida oma kohustusi. Silmas on peetud kõiki riigieelarvelistest vahenditest makstavaid toetusi (mitte üksnes KÜSK-i makstud toetusi), Euroopa Liidu makstavaid toetusi või muudest välisvahenditest makstavaid toetusi. Nõude mõte ei ole kohustada tagasimaksmisele kuuluvat toetust tagasi maksma enne tagasimakse tähtaega, vaid sellega ajendatakse tagasimaksmisele kuuluvat toetust tagasi maksma tähtajaks.

Samuti on oluline, et taotleja suhtes ei ole algatatud pankroti- või likvideerimismenetlust ega sundlõpetamist. Juhul kui selgub vastupidine, saab järeldada, et taotlejal puudub tegevuse elluviimiseks vajalik finants-, haldus- ja toimimissuutlikkus. Teavet pankroti, likvideerimise ja sundlõpetamise menetluse kohta saab äriregistrist, samuti väljaandest Ametlikud Teadaanded.

Lisaks ei tohi taotleja juhtorgani liiget olla karistatud majandusalase, ametialase, varavastase, avaliku korra, riigi julgeoleku või avaliku usalduse vastase süüteo eest või kui teda on karistatud, siis on ta karistusandmed karistusregistrist kustutatud.

Erinevalt inkubaatoritoetuse taotlejast kehtib starditoetuse taotlejale nõue, et ta oleks läbinud NULA inkubaatori täies mahus taotlemisele eelneval või üle-eelneval hooajal. NULA inkubaatori hooaeg ei ole kalendriaasta põhine, vaid kestab üldjuhul juunist jaanuarini. Hooaja jooksul katsetavad ja arendavad inkubaatorisse valitud meeskonnad oma ideid ning lahendusi. Alates 2016. aastast on NULA inkubaatori läbinud 92 ühiskondlikku algatust.

Paragrahviga 10 määratakse kindlaks andmed, mida taotlus peab sisaldama, ja nõuded taotluse sisule.

Taotlus peab vormiliselt sisaldama vähemalt teavet taotleja (sh nimi, registrikood, kontaktandmed, arveldusandmed), taotletava toetuse summa, esindusõigusliku isiku,

omafinantseeringu suuruse ja kaasatud eksperdi kohta. Nimetatud teave ja andmed on aluseks käesoleva määruse §-s 13 sätestatud taotluse nõuetelevastavuse kontrolliks.

NULA starditoetuse tingimused on kujundatud eesmärgiga tagada projektide realistlik elluviimine ja nende positiivne mõju ühiskonnale. Toetuse saamiseks peab taotlus sisaldama konkreetset lahenduskäiku, mida soovitakse projekti abikõlblikkuse perioodil katsetada või täiustada või mille alusel arendatakse välja kestlik tegevusmudel. See tagab, et projektide elluviimine põhineb põhjalikul planeerimisel ja keskendub praktiliste tulemuste saavutamisele.

Lahenduste elluviimine peab algama hiljemalt kuus kuud pärast projekti abikõlblikkuse perioodi algust, et tagada toetatud projektide ajakohasus ja nende kiire rakendamine. See aitab vältida viivitusi ja tagab, et toetuse mõju ühiskonnale oleks maksimaalne. Lisaks on projektidesse kaasatud väliseksperdid, kelle ülesanne on jälgida ja nõustada projekti meeskonda kogu abikõlblikkuse perioodil. Ekspertide kaasamine tugevdab projektide professionaalsust, aitab vältida võimalikke vigu ja tagab lahenduste kvaliteedi.

Taotlus starditoetuse voorus esitatakse toetuste menetlemise infosüsteemis (TMS) kehtival KÜSK-i taotlusvormil. TMS-i saab sisse logida ja sealt dokumendi esitada üks isik korraga. Seetõttu juhul, kui taotleja ühingul ei piisa põhikirjajärgselt ühe juhatuse liikme allkirjast, tuleb lisaks esitada volikiri. Samuti on volikiri vaja esitada juhul, kui taotluse esitaja tegutseb volituse alusel.

4. peatükk. Taotlusvooru avamine, taotluse esitamine ja menetlemine ning taotluse kohta otsuse tegemine

Paragrahviga 11 sätestatakse taotlusvooru avamine ja taotluse esitamine.

Nupukate Lahenduste starditoetuse taotlusvoor kuulutatakse välja konkursi teavituse avaldamisega KÜSK-i kodulehel vähemalt seitse kalendripäeva enne taotlusvooru avamist.

Taotlusvooru väljakuulutamise teade peab sisaldama vähemalt järgmist teavet: toetuse andja andmed (nimi, aadress, kontaktisiku (kellelt saab lisateavet) e-posti aadress ja telefoninumber); sihtrühm, keda oodatakse taotlusvoorus osalema; taotluse esitamise tähtaeg ja aadress ning taotlusvooru tingimused.

Lõike 3 kohaselt sätestatakse taotlusvooru tingimustes vähemalt toetuse andmise eesmärgid ja oodatavad tulemused, toetuse maksimaalne periood ja taotlusvooru eelarve, taotlusele ja taotlejale esitatavad nõuded ning taotluse hindamise kriteeriumid.

Taotluse esitamise aeg on vähemalt 30 kalendripäeva. Seega võib vajaduse korral määrata ka pikema tähtaja.

Paragrahviga 12 sätestatakse taotluse menetlemise aeg. Kõiki konkursile esitatud taotlusi menetletakse samal ajal ja otsus taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise kohta tehakse 80 kalendripäeva jooksul selle esitamisest arvates. Kuna taotluste menetlemise protseduur näeb ette taotluste vorminõuetele vastavuse kontrolli, taotluste hindamist, käskkirjade

ettevalmistamist, vormistamist ja kooskõlastamist, siis on praktika näidanud, et olenevalt esitatud taotluste arvust, mahust ja kvaliteedist võib nende menetlemiseks kuluda kuni 80 kalendripäeva.

Paragrahviga 13 reguleeritakse taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrollimist.

Lõigete 1–3 kohaselt kontrollib toetuse andja seitsme tööpäeva jooksul, kas taotleja ja tähtajaks esitatud taotlus vastavad määruses sätestatud nõuetele. Juhul, kui taotlus sisaldab vormilisi puudusi, määratakse tähtaeg nende kõrvaldamiseks. Seda sätet ei kohaldata seega juhul, kui taotluses esineb sisulisi puudusi.

Toetuse andja jätab taotluse läbi vaatamata, kui see ei olnud esitatud tähtajaks. Toetuse andja võib taotluse esitamise tähtaja ennistada vastavalt haldusmenetluse seaduse (HMS) sätetele. Tähtaega võib ennistada nii toetuse andja omal algatusel kui ka taotleja vastava avalduse alusel. Mõlemal juhul peab ennistamiseks olema mõjuv põhjus. Juhul, kui taotlusega ei ole esitatud eelarvet või taotlus puudub või kui taotlus ei ole digiallkirjastatud, jäetakse see läbi vaatamata.

Toetuse andja võib juhul, kui taotluse läbivaatamise käigus selgub, et taotlus ei ole piisavalt selge või selles esinevad puudused, küsida taotlejalt selgitusi ja lisadokumente taotluses esitatud andmete kohta või nõuda taotluse täiendamist või muutmist. Taotlejale edastatakse vastav teade, milles on kirjeldatud asjaolud, mis vajavad lisaselgitusi või -teavet või täiendamist, ning märgitud tähtpäev puuduste kõrvaldamiseks. Puuduste kõrvaldamiseks võib toetuse andja anda taotlejale kuni kolm tööpäeva, mil peatub taotluse menetlemise aeg. Kui puudus kõrvaldatakse, loetakse puudusega seotud nõue täidetuks. Toetuse andja jätab taotluse läbi vaatamata ja sisuliselt hindamata, kui taotleja ei ole tähtaja jooksul puudusi kõrvaldanud või kui nende kõrvaldamise raames esitatud lisateave ei anna ikkagi alust lugeda nõue täidetuks. Vastav teavitus edastatakse taotlejale ja tema taotluse kohta tehakse rahuldamata jätmise otsus.

Lõike 4 kohaselt tunnistatakse taotlus nõuetele vastavaks, kui taotleja ja taotlus vastavad määruse nõuetele. Toetuse andja saab tunnistada taotleja ja taotluse nõuetele vastavaks juhul, kui on täidetud kõik käesoleva määruse §-des 8–10 sätestatud nõuded.

Paragrahviga 14 reguleeritakse nõuetele vastavaks tunnistatud taotluse hindamise põhimõtted.

Kui KÜSK on taotluse läbi vaadanud ning kontrollinud taotleja ja taotluse nõuetele vastavust, hindab nõuetekohast taotlust kolmeliikmeline hindajate rühm (edaspidi *hindajad*). Hindajad peavad kooskõlas korruptsioonivastase seadusega kinnitama oma erapooletust ning sõltumatust hinnatava taotluse ja taotleja suhtes. Seotuse olemasolu korral on hindaja kohustatud ennast HMS §-s 10 toodud tingimustel ja korras taandama.

KÜSK hindajate kogusse kuulub 15 sõltumatut hindajat, kes on valitud kolmeaastaseks perioodiks. Kui taotlusvooru hindab korraga nt 3 hindajat hindajate kogust, siis moodustub neist selle taotlusvooru hindamiskomisjon. Üldjuhul väliseid eksperte ei kaasata, hindavad KÜSK hindajate kogu liikmed. Juhul kui kaasatakse eksperte, siis saavad nad kuuluda hindamiskomisjoni, aga mitte hindajate kogusse.

Starditoetuse taotlust hinnatakse järgmiste kriteeriumite alusel:
1) probleemi olulisus valdkonnas, kogukonnas või ühiskonnas ja lahenduse mõju sihtrühmale;
2) lahenduse elujõulisus ja jätkusuutlikkus, sealhulgas finantsjätkusuutlikkus ning personal;
3) tegevuste ja tulemuste realistlikkus ning piisavus projekti abikõlblikkuse perioodil ja kommunikatsiooniplaani läbimõeldus;
4) meeskonna, partnerite ja võrgustiku asjakohasus ning nende rollide kirjeldus;
5) projekti eelarve otstarbekus ja kulude mõistlikkus.

Kriteeriumite selge sätestamine on oluline selleks, et taotlejale oleks arusaadav, mida hinnatakse. Samuti on läbipaistvad ja selgelt kirjeldatud kriteeriumid taotlejale abiks taotluse koostamisel ning tegevuste ja tulemuste kirjeldamisel. Ühtlasi on selgelt kirjapandud asjaolud juhendiks taotluste hindajatele ja otsuse tegijatele. Kokku saab ühele taotlusele anda maksimaalselt 100 punkti. Et vältida olukorda, kus küll nõuetele vastav, kuid sisuliselt nõrk taotlus saaks rahastuse, nähakse taotluse sisule ette miinimumpunktisumma, milleks starditoetuse voorus on 60, inkubaatoritoetuse voorus aga 70 punkti. Lävendi kehtestamine tagab, et toetust saavad ainult need taotlused, mis on piisavalt asjakohased ja kvaliteetse sisuga.

Nõuetele vastavaid taotlusi hinnatakse läbipaistvalt ja objektiivsetel alustel. Kui hindajad on andnud samale taotlusele oluliselt erinevaid koondhindeid (üle 25-punktine vahe), peavad nad erinevuse põhjuseid ühiselt arutama. Selline nõue aitab vältida hindamisvigu ja vähendada subjektiivsuse mõju, saavutades ühtlasema ning põhjendatuma hindamistulemuse.

Hindamisprotsessi konfidentsiaalsuse tagamiseks ei avalikustata teavet, milles taotluste hindajate nimed on isikuliselt seostatud nende antud kriteeriumipõhiste hindamispunktidega. See tagab hindamise erapooletuse ja usaldusväärsuse. Andmekaitse Inspektsioon on väljendanud seisukohta, et „eksperdi nime avalikustamine kujul, mil see on kokkuviidav tema antud hindamispunktide ja/või hinnangute/kommentaaridega, võib kaasa tuua hindajale eraelu olulise riive nt võimaliku rünnaku näol“.[4]

Hindamise tulemusena tekib paremusjärjestus. Lävendi ületanud taotlused järjestatakse hindamistulemuste alusel alates kõrgeimast koondhindest. Starditoetust eraldatakse vastavalt sellele järjestusele seni, kuni vastava vooru eelarvelised vahendid on ammendunud. Kui taotlusvooru eelarve ammendub, jäävad madalamale järjestatud taotlused rahastusest välja, isegi kui nende hinne ületab lävendi. Inkubaatoritoetust saab üksnes vooru võitja.

Paragrahviga 15 reguleeritakse taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise otsuse tegemise tingimused ning kord.

KÜSK teeb taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse hindajate ettepanekul.

Taotlus jäetakse rahuldamata, kui see ei vasta täielikult määruse nõuetele. Rahuldamata jätmise aluseks võib olla, kui taotlus on saanud vähemalt ühe hindamiskriteeriumi keskmiseks hindeks alla viie punkti, taotluse koondhinde jäämine alla 60 punkti, eelarvevahendite puudumine pingerea alusel, olukord, kus selgub, et taotluses on esitatud ebaõigeid või mittetäielikke andmeid ning puudused on toetuse andja määratud tähtpäevaks kõrvaldamata, või kui taotleja või temaga seotud isik mõjutab taotluse menetlemist pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil. Taotluse rahuldamata jätmise otsuses märgitakse vähemalt otsuse tegemise kuupäev, taotleja nimi ja registrikood, otsuse põhjendus ja selgitus otsuse vaidlustamise korra

[4] Andmekaitse Inspektsiooni 02.10.2024. a vaideotsus nr 2.1-3/24/807-1947-10, p 17.

kohta. Taotlejal, kelle taotlust hinnati, on õigus lisaks nõuda välja võrdlevad hindamistulemused. Taotluse rahuldamise otsuses põhjenduste esitamine nõutav ei ole.

Taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse saab taotleja kätte TMS-i vahendusel hiljemalt 10 päeva pärast lõpliku paremusjärjestuse selgumist.

Kõik toetust saanud ühingud koos projekti nime, lühikirjelduse ja toetussummaga lisatakse toetuse andja kodulehele toetuse andmise avalikustamise ja läbipaistvuse eesmärgil.

Paragrahviga 16 sätestatakse starditoetuse väljamaksmise kord. Toetus makstakse välja kahes osas, millest esimene 80% ettemaksena ja teine kuni 20% pärast aruande kinnitamist. Selline lahendus võimaldab toetuse saajal projekti alustada ning samal ajal seob osa toetusest nõuetekohase aruandluse ja tulemuste saavutamisega.

Paragrahviga 17 nähakse ette taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamine ja sellekohase ärakuulamise kord.

Lõike 1 kohaselt on KÜSK-il võimalik taotluse rahuldamise otsus edasi- või tagasiulatuvalt kehtetuks tunnistada seaduses või otsuses endas ettenähtud alustel. Seaduse järgi saab haldusakti isiku kahjuks tagasiulatuvalt kehtetuks tunnistada üksnes piiratud juhtudel. Haldusmenetluse seaduse § 66 lõike 3 järgi on see võimalik toetuse mitte-eesmärgipärase kasutamise, samuti haldusaktiga seotud lisakohustuse täitmata jätmise korral. Lisaks juhtudel, mis on seaduses või haldusaktis endas ette nähtud. Võrreldes seaduses sätestatuga võib taotluse rahuldamise otsuses ette näha otsuse tagasiulatuva kehtetuks tunnistamise näiteks olukorras, kus ilmneb asjaolu, mille korral taotlust ei oleks rahuldatud, toetuse saaja taotletud muudatusi ei rahuldata ja projekti ei saa esialgsel kujul ellu viia või kui toetuse saaja avaldab soovi toetuse kasutamisest loobuda. Selgelt ettenähtav võimalus isiku kasuks tehtud toetuse määramise otsust tagasi pöörata tagab avaliku raha otstarbeka kasutamise ning isikute võrdse kohtlemise.

Lõikega 2 täpsustatakse ärakuulamisõiguse kasutamise korda, sätestades taotleja õiguse 10 tööpäeva jooksul KÜSK-ilt vastava teate saamisest esitada oma seisukohad ja vastuväited otsuse kehtetuks tunnistamise suhtes. See tähendab, et KÜSK peab enne taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamist sellest taotlejale teada andma, näidates ära põhjendused ja tõendid. Taotlejale peab jääma vastamiseks vähemalt 10 tööpäeva. Toetust on võimalik tagasi nõuda määruse §-s 20 ning riigieelarve seaduses ettenähtud alustel ja korras. Määruse § 20 lõike 1 punkti 5 järgi on otsuse kehtetuks tunnistamine üks toetuse tagasinõudmise aluseid. Toetuse tagasinõudmise korral peab KÜSK aga igal juhul kaaluma, kas sellega seoses on vaja taotluse rahuldamise otsus täielikult või osaliselt, edasi- või tagasiulatuvalt kehtetuks tunnistada. Taotluse rahuldamise otsuse tervikuna tagasiulatuv kehtetuks tunnistamine on asjakohane juhul, kui sisuliselt otsustatakse kogu toetus tühistada. Toetus makstakse tagasi vastavalt riigieelarve seaduse § 55^1 lõigetele 4–8. Toetus tuleb tagasi maksta 60 päeva jooksul sellekohase otsuse saamisest arvates.

Paragrahviga 18 sätestatakse teavitusnõuded toetuse saajale, eesmärgiga tagada toetuse kasutamise läbipaistvus ja projekti nähtavus avalikkuse jaoks.

Lõike 1 järgi peab toetuse saaja projekti läbi viies regulaarselt avalikustama teavet saadud toetuse, projekti eesmärkide, tehtu ja saavutatu kohta.

Lõike 2 kohaselt peab olema esmane teave projekti eesmärkide, toetussumma, tegevuste ja oodatavate tulemuste kohta avalikustatud ühe kalendrikuu jooksul pärast taotluse rahuldamise otsust.

Lõike 3 kohaselt tuleb viidata KÜSK-ile ja Siseministeeriumile taasesitatavas vormis, üldjuhul kirjalikult ja visuaalselt. Välistatud pole ka muud salvestatud väljendusviisid. Toetuse andja ametlikud logod on leitavad KÜSK-i kodulehel aadressilhttps://kysk.ee/taotlejale . Siseministeeriumi ametlikud logod on leitavad aadressil https://riigikantselei.ee/valitsuslogo.

Paragrahviga 19 sätestatakse toetuse kasutamisega seotud aruandluskohustuse nõuded, millega reguleeritakse seda, kuidas toimub toetuse saaja aruandlus, millised on tähtajad, aruannete kontrollimise kord ja võimalikud tagajärjed, kui aruandlus või projektitegevused ei vasta nõuetele.

Lõike 1 kohaselt esitab toetuse saaja aruande elluviimise aruande kehtival vormil TMS-i teel taotlusvooru väljakuulutamise teates määratud tähtajaks. Aruanne võimaldab KÜSK-il hinnata, kuidas projekti tegevused ja eesmärgid on projekti kestel ellu viidud, ning tuvastada võimalikke kõrvalekaldeid. Aruandlus on vajalik, et tagada avalike vahendite sihipärane, kulutõhus ja läbipaistev kasutamine.

Lõige 2 näeb ette, et kui aruande kontrollimisel ilmnevad puudused (näiteks ebatäpsused, lisadokumentide puudumine), teeb toetuse andja ettepaneku puuduste kõrvaldamiseks. KÜSK-il on kaalutlusõigus ebaoluliste minetuste osas (näiteks kirjavead), millele ei pea reageerima. Samuti on toetuse andjal kaalutlusõigus puuduste kõrvaldamise tähtaja määramisel.

Lõike 3 kohaselt ei saa KÜSK esitatud aruannet kinnitada, kui:

- toetuse saaja aruandluses või toetuse kasutamisega seotud dokumentides on esitatud ebaõigeid või mittetäielikke andmeid või
- projekti tegevusi ei ole taotluse rahuldamise otsuses kokku lepitud tähtajaks ja tingimustel ellu viidud või kui need ei ole tõendatud.

Olenevalt asjaoludest võib KÜSK anda sellistel juhtudel taotlejale parandamisvõimaluse või otsustada toetus osaliselt või täielikult tagasi nõuda.

Paragrahviga 20 reguleeritakse toetuse tagasinõudmist, -maksmist ja ajatamist, sätestades vastava korra, täpsustades toetuse tagasinõudmise aluseid ning sätestades tagasinõude määra erisuse. Paragrahviga sätestatakse riigieelarve seaduse § 55^1 lõike 2 järgi täpsustavad tingimused, mille korral on KÜSK-il õigus nõuda makstud toetus osaliselt või täielikult tagasi. Need tingimused on mõeldud selleks, et toetust kasutataks sihipäraselt, läbipaistvalt ja kooskõlas määruses sätestatud nõuetega. KÜSK otsustab toetuse täieliku või osalise tagasinõudmise algatamise igal üksikjuhul eraldi, arvestades kõiki olulisi asjaolusid.

Toetuse tagasinõudmise alused hõlmavad juhtumeid, mille puhul ei ole tagatud toetuse eesmärgipärane kasutamine, näiteks juhul, kui taotluse saaja ei täida oma tõendamiskohustust projekti tulemuste ja eesmärgi saavutamiseks, projekti tulemuste ja eesmärgi saavutamine pole tõendatud, tehtud tegevused ei vasta toetuse rahuldamise otsusele või pole tõendatud. Samuti juhul, kui kantud kulud on mitteabikõlblikud või ei vasta nõuetele või taotluse rahuldamise otsusele. Tagasinõudmine on põhjendatud ka juhul, kui toetuse saaja on jätnud aruande tähtaegselt ja nõuetekohaselt esitamata. Eraldi aluse toetuse tagasinõudmiseks annab taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamine.

Olulised rikkumised teavitusnõuetes või tähtaegade ületamine võivad samuti põhjustada tagasinõude. Sellised rikkumised võivad kahjustada projekti avalikku nähtavust või mõjutada teiste seotud osaliste tööd ja eesmärke. Teavitusnõuded tulenevad käesoleva määruse §-st 18. Toetus tuleb tagasi maksta, kui toetuse saaja on rikkunud määruses kehtestatud nõudeid või taotluse rahuldamise otsuses kehtestatud tingimusi või kui selgub, et toetuse saaja on mõjutanud toetuse saamist pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil. Taotleja peab vastama määruses esitatud nõuetele ka pärast taotluse rahuldamist projekte ellu viies. Sellest tulenevalt on tagasinõudmine võimalik ka näiteks juhul, kui toetuse saajal on KÜSK-i ees muid täitmata rahalisi kohustusi, millest nähtub tema ebausaldusväärsus rahaliste kohustuste täitmisel.

Kui toetus jääb abikõlblikkuse perioodi lõpuks kasutamata või toetuse saaja esitab avalduse toetuse kasutamisest loobumise kohta, on toetuse tagasinõudmine loogiline samm, et vältida vahendite mitte-eesmärgipärast kasutamist. Täpsustus on vajalik, kuna KÜSK-i teistes taotlusvoorudes on selliseid olukordi esinenud. Toetuse tagasinõudmiseks on alust ka juhul, kui selgub, et projekti kulu on tasutud mujalt kui toetuse saaja arvelduskontolt. See on oluline nõue, et toetuse kasutamine oleks kontrollitav.

Toodud tingimused tagavad, et toetust kasutatakse läbipaistvalt ja tulemuslikult, toetades taotlusvooru eesmärke parimal viisil ning minimeerides väärkasutuse riski.

Riigieelarve seaduse § 55^1 lõike 3 punktide 1 ja 2 järgi võib toetuse andja loobuda seaduses sätestatud alustel toetuse tagasinõudmisest, kui:
1) toetust ei ole võimalik sihipäraselt kasutada vääramatu jõu või toetuse saaja tahtest sõltumatu muu asjaolu tõttu;
2) toetuse saaja on avastanud ja toetuse andjat esimesel võimalusel teavitanud, et talle on hüvitatud kulu, mida toetusest ei hüvitata, ning on tagastanud toetuse või selle osa toetuse andmise tingimustes sätestatud viisil.

Lisaks nimetatud kahele seadusest tulenevale alusele nähakse määruse § 20 teise lõikega ette, et KÜSK-il on õigus jätta toetus tagasi nõudmata ka juhul, kui toetuse summa on 100 eurot või väiksem. See tingimus on kehtestatud riigieelarve seaduse § 55^1 lõike 2 alusel, mis volitab ministrit määrusega kehtestama toetuse täpsustavad või muud tagasinõudmise alused. Erandina ei saa tagasinõudest loobuda juhul, kui isik on toetuse taotlemise või kasutamise korral esitanud teadlikult valeandmeid, on täitnud toetuse saamise või kasutamisega seotud tingimused näiliselt

ning toetuse kasutamise korral on esinenud kelmus, pettus, korruptsioon või huvide konflikt või ilmneb asjaolu, mille korral ei oleks toetuse taotlust rahuldatud.

KÜSK otsustab toetuse osalise või täieliku tagasinõudmise kaalutlusõiguse kohaselt, hinnates ühtlasi vajadust tunnistada taotluse rahuldamise otsus osaliselt või täielikult, edasi- või tagasiulatuvalt kehtetuks. Kui toetuse saaja on eiranud oma kohustusi või talle kehtestatud nõudeid ja rikkumine tõi kaasa rahalise mõju, kuid KÜSK-il ei ole võimalik rahalise mõju suurust hinnata, vähendatakse toetust protsentuaalselt olenevalt rikkumise raskusest ja mõjust kulu abikõlblikkusele. Toetuse tagasinõudmine või toetussumma vähendamine otsustatakse käesoleva määruse §-s 19 sätestatud aruandluse käigus.

KÜSK ei hakka toetust tagasi nõudma, kui puudus kõrvaldatakse või kohustus või nõue täidetakse poolte vahel kokkulepitud aja jooksul või kui toetuse saaja avastas ja teatas KÜSK-ile esimesel võimalusel, et talle on hüvitatud mitteabikõlblik kulu, ning ta tagastas toetuse. KÜSK-il ei ole siiski kohustust taotlejaga kokku leppida kohustuse või nõude täitmises juhul, kui taotlejapoolne minetus on oluline ja tahtlik või muul moel sellist laadi, mis muudab taotleja KÜSK-i jaoks ebausaldusväärseks partneriks.

Tagasimakstava toetuse võib KÜSK põhjendatud ajatamistaotluse alusel ajatada. Toetuse tagasimaksmise ajatamiseks esitab toetuse saaja KÜSK-ile hiljemalt 15 tööpäeva jooksul toetuse tagasinõudmise otsuse kättesaamisest arvates ajatamistaotluse, milles on esitatud ajatamise vajaduse põhjendus ja soovitud tagasimaksmise ajatamiskava. Ajatamistaotlusele peab toetuse saaja lisama finantsseisu kajastavad dokumendid (näiteks kontoväljavõtted, laenulepingute koopiad, teenuseosutamise lepingud, muid tulusid ja kulusid kajastavad lepingud).

Ajatamistaotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise kohta teeb KÜSK otsuse 20 tööpäeva jooksul ajatamistaotluse saamisest arvates. Põhjendatud juhul võib otsuse tegemise tähtaega pikendada mõistliku aja võrra, teavitades sellest toetuse saajat.

Toetuse tagasimaksmise ajatamise perioodi määrab KÜSK, arvestades võimaluse korral toetuse saaja esitatud tagasimaksmise ajatamiskava. Kui esitatud tagasimaksmise ajatamiskava ei ole võimalik arvestada (näiteks on soovitud ajatamiskava esitatud ebamõistlikult pikale perioodile), peab KÜSK ajatamise perioodi määramist põhjendama, kuna tegemist võib olla toetuse saaja kahjuks tehtava otsusega.

Ajatamise otsuse võib tunnistada kehtetuks, kui toetuse saaja ei maksa ajatamiskava kohaselt toetust tagasi. Tagasimaksmisele kuuluvat toetust saab tagasi nõuda võlaõigusseaduse 52. peatüki (§-d 1027–1042) ehk alusetu rikastumise sätete kohaselt.

Paragrahviga 21 sätestatakse toetuse saaja õigused ja kohustused. Selles paragrahvis sätestatakse toetuse saaja üldised õigused ja kohustused, mis tagavad, et toetuse andmine vastab haldusmenetluse põhimõtetele, ning aitavad täita haldusorgani kohustusi toetuse saajate ees ja tagada toetuse andmise järelevalve.

Lõike 1 järgi on toetuse saajal õigus saada toetuse andjalt teavet ja nõuandeid, mis on seotud määruses või taotluse rahuldamise otsuses sätestatud nõuete ja toetuse saaja kohustustega. Samuti on toetuse saajal igal ajal õigus toetusest loobuda või see tagastada.

Lõikes 2 on sätestatud toetuse saaja kohustused. Kohustusi rakendatakse alates taotluse rahuldamise või osalise rahuldamise otsusest. Toetuse saaja peab tagama eelnõus sätestatud kohustuste täitmise ja tegevuse eduka elluviimise.

Paragrahviga 22 sätestatakse toetuse andja õigused ja kohustused.

Lõike 1 järgi on toetuse andjal õigus kontrollida toetuse kasutamise eesmärgipärasust, saada toetuse saajalt toetuse kasutamise kohta teavet, tutvuda dokumentidega, nõuda toetuse osalist või täielikku tagastamist ning keelduda toetuse maksmisest, kui toetuse saaja rikub määruses sätestatud tingimusi või kaldub määruses sätestatust muul viisil kõrvale.

Lõike 2 kohaselt peab toetuse andja edastama taotlejale või toetuse saajale määrusega reguleeritud otsused, kontrollima toetatavate tegevuste läbiviimist ning teavitama toetuse saajat määruses ja muudes toetuse kasutamist reguleerivates õigusaktides tehtud muudatustest. Samuti peab toetuse andja tagama, et vähese tähtsusega abi andmisel kantakse andmed riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrisse ning täidetakse muid konkurentsiseaduse 6. peatükis toodud kohustusi.

Paragrahviga 23 piiritleb, mis osas kohalduvad inkubaatoritoetuse andmisele määruses ettenähtud üldised reeglid.

Lõige 1 sätestab üldpõhimõtte, mille kohaselt laieneb inkubaatoritoetusele määruse üldregulatsioon, kui 7. peatükist ei tulene teisiti.
Lõikes 2 loetletakse sätted, mida inkubaatoritoetuse andmisel ei kohaldata. Nende sätete kohaldamata jätmine tuleneb asjaolust, et inkubaatoritoetus erineb oma olemuselt starditoetusest. Inkubaatoritoetuse taotlus ei ole suunatud ühiskondliku probleemi lahendamisele, taotluse hindamiskriteeriumid ja hindamise reeglid on teistsugused ja suunatud ühe partneri valikule. Inkubaatoritoetuse taotlusvooru tingimused on sätestatud määruse § 25 lõikes 2.
Lõige 3 sätestab, et inkubaatoritoetuse menetlemisel ei kasutata toetuste menetlemise infosüsteemi TMS. Põhjuseks on oodatav taotluste vähene arv ja oluliselt väiksem menetlusmaht, võrreldes tavapäraste taotlusvoorudega. Seetõttu ei oleks TMS-i kasutamine kuluefektiivne ega proportsionaalne. Teabevahetus, sealhulgas taotluste ja otsuste saatmine, toimub e-posti teel.

Paragrahv 24 sätestab inkubaatoritoetuse määratluse. Inkubaatoritoetus on tagastamatu toetus organisatsioonile, kes viib ellu NULA inkubatsiooniprogrammi ning selle tugitegevused. Toetuse saaja ei pea saadut tagasi maksma, kui ta kasutab toetust sihtotstarbeliselt ja täidab kõiki toetuse tingimusi. Tegemist ei ole toetusega üksiku algatuse või projekti arendamiseks, vaid toetusega programmi kui terviku elluviimiseks. Programmiks kasutatav raha tuleb riigieelarvest selleks eraldatud vahenditest.

Paragrahvis 25 sätestatakse inkubatsiooniprogrammi eesmärgid ja põhinõuded, mis on aluseks taotluste hindamisele. Programmi peamine eesmärk on aidata muuta ühiskondlikele probleemidele pakutavad uuenduslikud ideed elujõulisteks lahendusteks.
Lõike 2 kohaselt avaldab toetuse andja iga taotlusvooru täpsemad tingimused vastavalt programmi eesmärkidele. Taotlusvooru avamise teade sisaldab ka taotluse hindamiskriteeriume ja aruande esitamise tähtaega. Erinevalt starditoetusest ei ole taotlusvooru tingimused samad mis määruse § 11 lõikes 3, vaid on toodud kommenteeritavas paragrahvis.
Lõige 3 sätestab programmi kohustuslikud elemendid. Inspiratsioonisündmused on programmi lahutamatu osa, kuna võimaldavad tutvustada ühiskondlike probleemide lahendamise võimalusi ja saada ideedele esmast tagasisidet, samuti aitavad jagada varasemate edukate algatuste kogemusi ja motiveerida uusi osalejaid. Programmi terviklikkuse tagamiseks tuleb kaasata teadmisi ja kogemusi nii avalikust kui erasektorist. Kõigil juhtudel ei pea kaasama teiste uuenduslike algatuste eestvedajaid, kuid võimaluse korral tuleks seda teha ning hindamisel seda ka arvestatakse. KÜSK võib esitada vooru avamise teates täpsemad nõuded vastavalt määruse § 27 lõikele 2, sealhulgas mis puudutab kaasatavate ekspertide, koolitajate ja mentorite valikut.

Paragrahviga 26 sätestatakse täiendavad nõuded inkubaatoritoetuse taotlejale. Võrreldes starditoetusega on tegemist oluliselt suurema vastutusega, kuna toetuse saaja korraldab terviklikku arenguprogrammi teistele.
Lõige 1 kehtestab välistab taotlejate ringist isikud, mis on registreeritud vähem kui üks aasta enne taotluse esitamist. Sõltumatuse nõuded on samad, mis sätestatud määruse §-s 8.
Lõige 2 näeb ette nõuded rakenduspartneri tegevuse avalikkusele ja läbipaistvusele. Eesmärk on tagada, et avaliku raha kasutamisel oleks võimalik hinnata organisatsiooni tegevust, juhtimist ja usaldusväärsust.
Lõikes 3 sätestatakse vähemalt 15-protsendiline omafinantseering.
Omafinantseeringu määr lähtub KÜSK-i varasemal praktikal põhinevast hinnangust, mille kohaselt suurema omafinantseeringu nõude kehtestamine muudaks sobiva teenuseosutaja leidmise keerulisemaks. Nõue tagab rakenduspartneri sisulise panuse programmi elluviimisse ning aitab vältida olukorda, kus kogu programmi risk jääb avalike vahendite kanda.
Lõike 4 kohaselt peab vähemalt ühel meeskonnaliikmel olema kogemus arenguprogrammide, kiirendite või inkubaatorite läbiviimisel. Kogemusena käsitatakse vähemalt ühe arenguprogrammi, kiirendi või inkubaatori ettevalmistamisel või läbiviimisel saadud sisulist töökogemust. Nõude eesmärk on tagada programmi professionaalne juhtimine ja kvaliteetne elluviimine.

Paragrahviga 27 kehtestatakse nõuded inkubaatoritoetuse taotlusele.
Lõike 1 kohaselt esitatakse taotluses kohustuslikult inkubatsiooniprogrammi ja sellega seotud oluliste asjaolude kirjeldus koos programmi eelarvega. Esitatud tingimused tagavad võimaluse hinnata programmi metoodikat, tegevuskava realistlikkust, tulemuste saavutamise tõenäosust, meeskonna võimekust ja programmiga seotud kulude põhjendatust.
Lõikes 2 antakse toetuse andjale võimalus vajaduse korral täpsustada ootusi teatud taotluse osadele. Vastavad selgitused, millest kõik taotlejad saavad ühtviisi lähtuda, esitatakse taotlusvooru väljekuulutamise teates kooskõlas määruses sätestatud toetuse andmise tingimustega.

Paragrahvis 28 sätestatakse inkubaatoritoetuse hindamismudel.
Lõike 1 kohaselt lähtutakse starditoetuse osas ettenähtud üldisest hindamiskorraldusest, arvestades inkubaatoritoetuse osas sätestatud erisusi.
Lõikes 2 sätestatud hindamiskriteeriumid on koostatud arvestades KÜSK-i varasemat kogemust NULA inkubaatori elluviimisel, rakenduspartneri valikul ning konkursi hindamismudelit.
Programmi eesmärgipärasus, läbiviimise metoodika ja terviklikkus on suurima kaaluga kriteerium (25%), kuna sellest sõltub otseselt programmi võime saavutada soovitud tulemusi. Meeskonna võimekusele ja partnerite kvaliteedile omistatakse kokku 40% osakaal, kuna programmi edukus sõltub olulisel määral selle elluviijate ja koostööpartnerite kompetentsist. Tegevus- ja ajakava hindamine võimaldab kontrollida programmi teostatavust. Tulemuste hindamise metoodika, eelarve ja kommunikatsiooniplaani hindamine aitavad tagada programmi mõju mõõdetavuse ning avaliku nähtavuse.
Lõikes 3 sätestatud 70-punktiline lävend tuleneb asjaolust, et toetatakse üksnes ühte rakenduspartnerit ning seetõttu peab väljavalitud programm olema kõrge kvaliteediga.
Lõikes 4 kehtestatakse pingerea moodustamise kord.
Inkubaatoritoetuse eesmärk ei ole toetada mitut paralleelset rakenduspartnerit. Toetus määratakse taotlejale, kes saavutab hindamisel kõrgeima tulemuse ning on kõige võimekam programmi tervikuna ellu viima.

Paragrahv 29 reguleerib inkubaatoritoetuse taotluse kohta otsuse tegemist.
Lõike 1 kohaselt kohaldatakse taotluse rahuldamisel ja rahuldamata jätmisel starditoetuse reegleid, arvestades inkubaatoritoetuse eripära. Taotluse rahuldamise lävend on erinevalt starditoetusest mitte 60, vaid 70 punkti.
Lõikes 2 sätestatakse otsuse taotlejale kättetoimetamise kord. Teavitamine toimub e-posti teel, arvestades määruse § 23 lõikes 3 ettenähtud reegleid.

Paragrahviga 30 sätestatakse inkubaatoritoetuse väljamaksmise alused. Toetus makstakse välja kolmes osas. Esimene osamakse tehakse pärast taotluse rahuldamise otsuse jõustumist, teine pärast esimese programmitsükli läbiviimist, kui on esitatud vahearuanne ning kolmas pärast lõpparuande kinnitamist. Niisugune ülesehitus võimaldab siduda toetuse väljamaksmise programmi tegeliku elluviimisega ning vähendada riske avalike vahendite kasutamisel. Määrus jätab inkubaatoritoetuse puhul paindlikkuse osamaksete ja täpsemate tingimuste sätestamiseks toetuse andmise otsuses.

Paragrahvis 31 sätestatakse inkubaatoritoetuse saaja õiguste ja kohustuste erisused. Arvestades TMS-i mittekasutamist toimub käesolevas peatükis ette nähtud teabevahetus e-posti teel. Samuti nähakse ette võimalus kasutada mitut kontaktiaadressi, et tagada teabe kättesaamine.

Paragrahviga 32 reguleeritakse vaide esitamist ja menetlemist. Toetuse andja otsuse või toimingu peale võib esitada vaide haldusmenetluse seaduses sätestatud korras. Vaide lahendab toetuse andja.

Paragrahviga 33 tunnistatakse kehtetuks seni NULA starditoetuse andmist reguleerinud siseministri määrus. Starditoetuse tingimused ja kord jäävad kehtima väiksemate muudatustega. Võrreldes seni kehtinud määrusega on uus inkubatsioonitoetuse erisusi sätestav peatükk. Enne kehtestatava määruse jõustumist välja kuulutatud taotlusvoorud ja nende aruandlus viiakse läbi menetluse alguses kehtinud õigusnormide alusel. Toetuse tagasinõudmise korral lähtutakse uues määruses sätestatust.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõuga ei võeta üle ega rakendata Euroopa Liidu õigust. Eelnõu on kooskõlas VTA määrusega.

5. Määruse mõjud

5.1. Sotsiaalne mõju

Määrusel on positiivne mõju kodanikuühiskonnale ja sotsiaalse innovatsiooni arengule. NULA programmi terviklikkust arvestades on vaja inkubaatoritoetuse taotlusvoor läbi viia, et starditoetuse andmine saaks eesmärgipäraselt teostuda. Inkubatsiooniprogramm aitab eristada elujõulised ja mõjusad ideed ülearustest ning suurendab võimalust, et ellu kutsutakse sisukad ja jätkusuutlikud algatused.

Sihtrühm: mittetulundusühing või sihtasutus, mis ei ole riigi ega kohaliku omavalitsuse, erakonna ega selle sidusorganisatsiooni, äriühingu(te) või nende liidu, ametiühingu või kutseliidu valitseva mõju all. NULA inkubaatori on seni läbinud 92 ühiskondlikku algatust, millest kõik ei ole enam aktiivsed. NULA starditoetust saanud algatustest on tänini toimivad lahendused hinnanguliselt 90%. Mõned neist on peale piloteerimise positiivset tulemust kasutusele võtnud kas avaliku või erasektori organisatsioonid.

Mõju ulatus. Toetuse andmisel sihtrühmale suureneb selle suutlikkus lahendada ühiskondlikke probleeme, kasutades selleks sotsiaalset innovatsiooni. Toetuse abil saavad organisatsioonid juurdepääsu vajalikele ressurssidele, mis võimaldavad edasi arendada projekte, mida on varem valideeritud NULA inkubaatoris. Starditoetuse abil saab leida jätkusuutlikke lahendusi, mis aitavad luua töökohti või parandada kogukondade elukvaliteeti, avaldades positiivset mõju kohalikule majandusele ja ühiskonnale laiemalt. Määrus parandab taotlejate jaoks õigusselgust ning suurendab toetuse andmise läbipaistvust.

Mõju avaldumise sagedus ja ebasoovitava mõju esinemise risk on **väike**. Eelnõu rakendamisega kaasneb sihtrühmale positiivne mõju, kuna avaneb toetusvõimalus oma idee elluviimiseks.

Järeldus mõju olulisuse kohta: mõju sihtrühmale on **pigem oluline**, kuid positiivne.

5.2. Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Sihtrühm: Sihtasutuse Kodanikuühiskonna Sihtkapital töötajad ning hindajate kogu hindajad, kelle ülesanne on menetleda ja hinnata toetuse taotlusi.

Inkubaatoritoetuse osas sätestatakse määruses õiguslik alus, kuid ei looda uut ülesannet. KÜSK on inkubatsiooniprogrammi partnerit avaliku konkursiga leidnud ka varem.

KÜSK-is töötab 15 inimest. Lisaks koosneb KÜSK-i hindajate kogu 15 sõltumatust eksperdist, kelle ülesanne on tagada KÜSK-i taotlusvoorude ja konkursside hindamise objektiivsus, sõltumatus ning vältida huvide konflikte. Toetuse taotluste menetlemise ja hindamisega puutub kokku maksimaalselt neli inimest. Seega on sihtrühm KÜSK-i ja hindajate kogu koguarvuga võrreldes **pigem väike**.

Mõju ulatus. Eelnõu rakendamisega kaasneb mõningane töökoormus, kuid kuna taotlusvoorude läbiviimine ei ole toetuse andjale uus tegevus, ei teki vajadust lisatöökohtade järele. Mõju avaldumise sagedus ja ebasoovitava mõju esinemise risk on väike, sest KÜSK-i ülesandeid eelnõuga ei muudeta. Seega ei kaasne vajadust muudatustega kohaneda.

Järeldus mõju olulisuse kohta: mõju sihtrühmale on **väheoluline**.

6. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

KÜSK teeb kõik tegevused seoses toetuse andmisega ehk korraldab taotlusvooru, menetleb toetuse taotlusi, nõustab taotlejaid ja toetuse saajaid, tagab toetuse kasutamise kontrolli. Võrreldes senise olukorraga ei lisandu KÜSK-ile ega ühelegi teisele avaliku võimu asutusele toetuse andmisega arvestatavat halduskoormust.

Määruse rakendamisega ei kaasne täiendavat koormust riigieelarvele. Toetust makstakse kodanikuühiskonna arendamiseks eraldatud vahenditest avatud taotlusvoorude raames. Nii starditoetus kui inkubaatoritoetus rahastatakse NULA programmi rakendamiseks kavandatud eelarvevahendite arvelt ilma uut toetusmeedet loomata.

Eelnõu rakendamiseks on vaja määrata täiendavaltinkubaatoritoetuse taotluste hindajad, kelle töö on tasustatud ja seda rahastatakse KÜSK-i eelarvest.

Seega puudub eelnõul vahetu mõju riigieelarve tuludele ja kuludele.

7. Määruse jõustumine

Määrus jõustub **üldises korras**, s.o kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist. Kuna määruse rakendamisega ei kaasne lisategevusi, puudub vajadus planeerida eelnõuga kohanemiseks lisaaega.

8. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse EIS-i kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja arvamuse andmiseks KÜSK-ile.